

foto: Tom Bovens

Kerkuilen 2021

Kerkuilenrapport 2021

Het voorbije jaar was eens te meer een ongewoon kerkuiljaar. Elk jaar merken de vrijwilligers wel verrassende trends op of doen ze eerder onverwachte ontdekkingen. Geen enkel jaar is hetzelfde als het vorige. In 2021 was de grote tendens het eerder late en vooral zeer lange broedseizoen van de Kerkuil. Ikzelf ben ook een paar keer meegegaan op nestbakcontrole, en verschillende keren zaten de ouders nog op eieren, waren de pulli nog té klein om te ringen of waren de uilen nog niet tot leggen overgegaan. Zelfs bij tweede controles (enkele weken later), stelden medewerkers soms vast dat de eieren nog altijd niet gekipt waren. Sommige pulli van eerste broedgevallen konden zelfs pas in augustus geringd worden, tijdens de derde controlebeurt. Hoe hebben de mascottes van de natuurwerkgroep het in 2021 nu uiteindelijk gedaan?

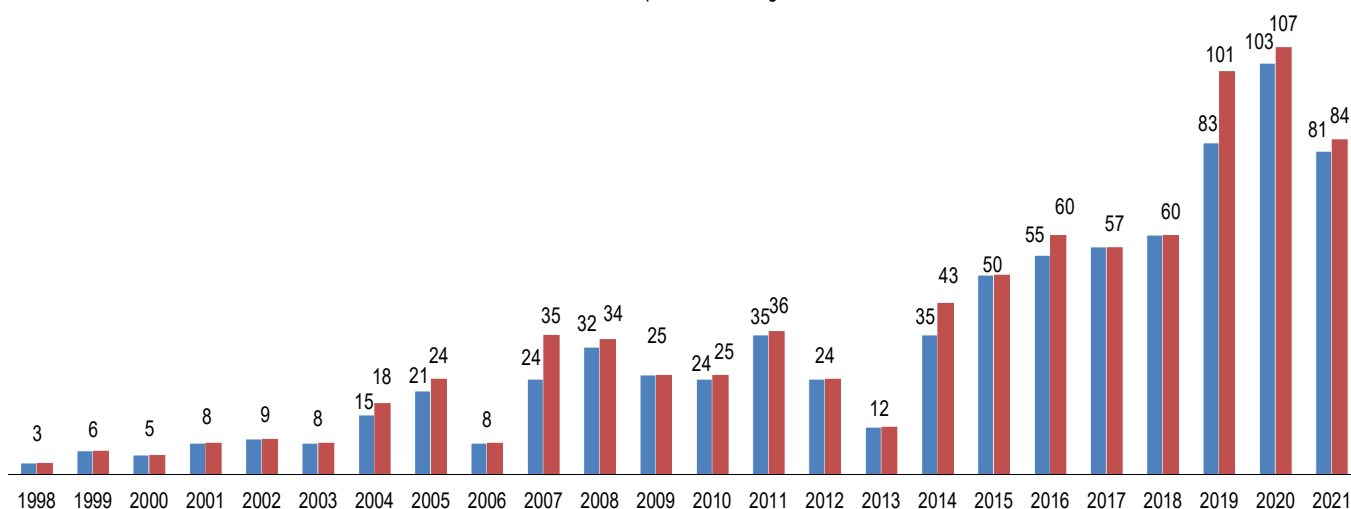
Te verwachten afname

Na de voortdurende stijging in het aantal broedkoppels en -gevallen sinds 2013 is het niet totaal onverwacht dat de populatie Kerkuilen in de noordelijke Westhoek dit jaar wat is afgenomen. In totaal telden de medewerkers 81 broedkoppels, 22 minder dan in het topjaar 2020, maar bijna evenveel als in het toenmalige recordjaar 2019 (83 koppels). Het aantal broedgevallen nam iets duidelijker af. Vorig jaar werden er nog 107 nesten geteld. In 2019 waren dat er, dankzij de vele tweede broedsels, 101. De controles in 2021 leverden 'slechts' 84 broedgevallen op.

De oorzaak hiervoor is perfect te verklaren en allesbehalve alarmerend : voedselschaarste. Kerkuilen voeden zichzelf en hun jongen in de eerste plaats met muizen en spitsmuizen. In muizenrijke jaren kunnen Kerkuilen zo

Aantal broedgevallen en broedparen IJzer en Polder

■ broedparen ■ broedgevallen

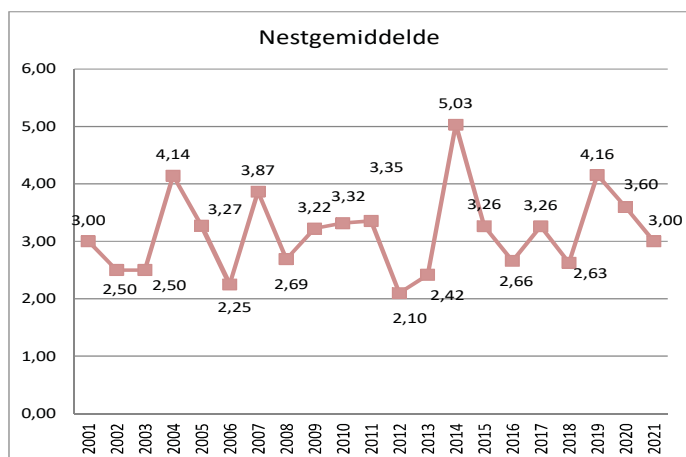
verschillende nesten grootbrengen met telkens een groot aantal jongen. De aanwezigheid van muizen hangt af van weersomstandigheden en natuurlijke 'muizencycli'. De Veldmuis bijvoorbeeld, het belangrijkste voedsel van de Kerkuil, kent om de 3 à 4 jaar een piek in de populatie. 2019 en 2020 waren hier voorbeelden van, net zoals 2014. Zo'n populatie kent daarna telkens een terugval. 2021 was dan ook logischerwijs een muizenarm jaar. Dat verklaart niet alleen het lagere aantal broedgevallen, maar ook het late en lange broedseizoen. De oudervogels 'voelen aan' dat de omstandigheden niet ideaal zijn om jongen groot te brengen en beginnen dus aarzelend of later aan hun nest. De laatste jonge Kerkuilen, die klaar waren om uit te vliegen, werden dit jaar op 6 november in Nieuwpoort geringd.

foto: Brenda Depypere

Kleinere nesten

Het beperktere voedselaanbod liet zich in 2021 ook voelen in het nestgemiddelde. Waar in de topjaren 2019 en 2020 nog respectievelijk 4,16 en 3,6 pulli per nest werden geteld, viel dat gemiddelde dit jaar terug op 3. Van de 84 vastgestelde broedgevallen hebben medewerkers in 55 nestlocaties het exacte aantal jongen kunnen tellen. Dat waren er 165. Als we dit gemiddelde overzetten naar het totaal aantal broedgevallen, komen we op een geschat totaal van 252 pulli voor het werkingsgebied. Dat zijn toch aanzienlijk minder jongen dan de (geschatte) 370 uit 2020 en 345 uit 2019. Toch kunnen we zeggen dat de populatie aardig heeft standgehouden. In 5 nesten werd slechts 1 jong aangetroffen en 13 nestbakken telden 2 jongen. In telkens 17 nesten stelden medewerkers 3 en 4 jongen vast, en in 3 kerkuilnesten zaten 5 pulli.

Bij andere roofvogels uit de projecten van Natuurwerkgroep De Kerkuil, zoals bv. de Bruine Kiekendief, is het nestgemiddelde minder opvallend gedaald (of zelfs stabiel gebleven) omdat zij minder afhankelijk zijn van één prosoort en bv. ook kleine vogeltjes vangen.

Geografische verspreiding

Het aantal broedgevallen is heel gevarieerd over het werkingsgebied van NWG De Kerkuil. In Diksmuide werd het grootste aantal broedsels vastgesteld, namelijk 27. In 2020 waren dat er 24. Samen met Koekelare, waar het aantal broedgevallen stijgt van 7 naar 9, is Diksmuide de enige gemeente waar een toename kon worden opgetekend. In 4 projectgemeenten bleef het aantal broedgevallen gelijk: Nieuwpoort (2), De Panne (1), Houthulst (9) en Kortemark (4). Alveringem kende na het opvallende broedsucces van 2020 (24) een al even opvallende afname tot 13 broedsels. Veurne kende eveneens een steile terugval: van 19 naar 9 vastgestelde broedgevallen, waarmee het op hetzelfde peil komt als in 2015. Lo-Reninge ging van 11 naar 5 en Koksijde van 6 naar 5.

Bezettingsgraad

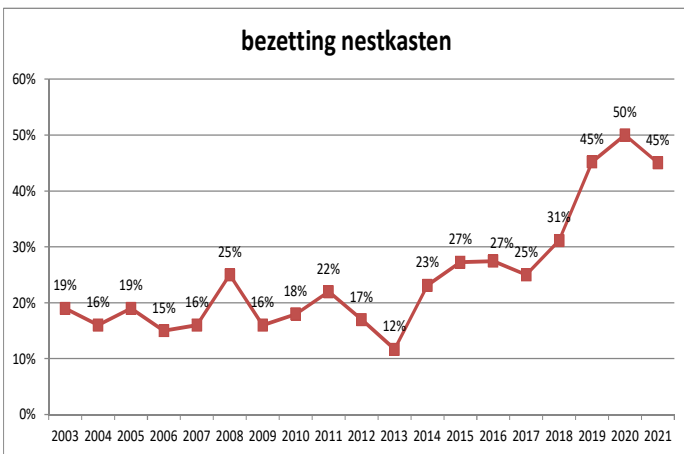
Voor het broedseizoen van 2021 hadden kerkuilkoppels beschikking over 202 nestbakken. Daarvan waren er over het ganse werkingsgebied 91 als broedplaats bezet. Dat betekent een bezettingsgraad van 45%, net zoveel als in het recordjaar 2019. Enkel vorig jaar was een nog hoger percentage nestbakken bezet (50%). Toch blijft dit cijfer indicatief voor de nood aan kunstmatige nestlocaties voor de Kerkuil. Natuurlijke holtes of nissen in verlaten of rustige bouwwerken worden steeds zeldzamer, en dus is de Kerkuil in hoge mate afhankelijk van menselijke hulp in het voorzien van geschikte broedplaatsen.

In vier projectgemeenten is meer dan helft van de nestbakken in gebruik als broedlocatie: Diksmuide (66%), Kortemark (63%), Koekelare (60%) en Houthulst (56%). De uitschieter van vorig jaar, Alveringem (toen een bezet-

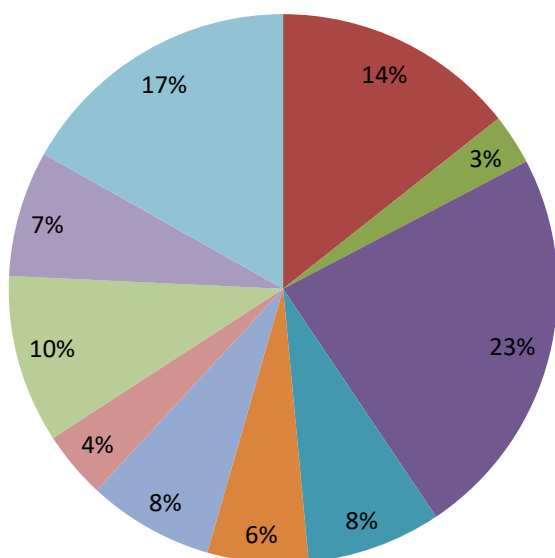
tingsgraad van 85%), zag heel wat minder broedkoppels waardoor dit jaar 45% van de beschikbare kasten bezet raakte.

Kustgemeenten De Panne (17%) en Nieuwpoort (13%) hebben een voldoende groot aanbod aan potentiële broedlocaties, maar de andere omstandigheden zijn hier minder ideaal voor de Kerkuil. In de eerste plaats gaat het dan om het ontbreken van voldoende favoriete prooien voor deze muizenvanger.

Nestkasten per gemeente 2021

- Gemeente ■ Alveringem ■ De Panne ■ Diksmuide
- Houthulst ■ Koksijde ■ Koekelare ■ Kortemark
- Lo-Reninge ■ Nieuwpoort ■ Veurne

Conclusie

Hoewel het al te gemakkelijk is om afgaand op de vorige jaren te spreken van een 'minder' kerkuilenjaar, is enige nuance zeker op zijn plaats. In absolute aantallen broed-

koppels, broedgevallen en pulli is 2021 nog altijd een topjaar in bijna 25 jaar opvolging. De resultaten voor een muizenarm jaar zijn zelfs verrassend hoog gebleken. Wat de volgende jaren zullen brengen blijft evenwel een raadsel, maar we gaan ervan uit dat in het werkingsgebied on-

dertussen een solide populatie Kerkuil aanwezig is. Het is ook bijzonder hartverwarmend om te blijven vaststellen dat boeren en andere bewoners van het buitengebied 'hun' Kerkuil steeds meer als 'huisgenoot' gaan zien. Het valt op dat er toch telkens met meer dan bijzondere aandacht uitgekeken wordt naar de eerste tekenen van een mogelijk broedgeval. De aanwezigheid van twee uilen, geluid in de bak, het aanbrenge van voedsel, toename van kalksporen of braakballen, het 'blazen' van de jongen ... Alles wordt haarfijn waargenomen en de stelligheid waarmee de gastvrouwen en -heren een mogelijk kerkuilennest voorspellen is heerlijk om horen. En toch blijven het mysterieuze dieren die zelfs de meest alerte bewoner – "Er zit zeker niets in!" – nog kunnen verrassen met een handvol prachtige jongen. Een gemeend dankjewel aan alle eigenaars van gebouwen waarin wij onze nestbakken mogen plaatsen en controleren!

Filip Declerck

